„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а у торинком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н.
на један месец . . . . . 1 „ 20 н.
За Србију:
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ„ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 89. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 10. (22.) ЈУНА 1877. ГОДИНА XII.

ТЕЛЕГРАМИ „ЗАСТАВИ“.

ЦЕТИЊЕ 20. јунија. Црногорска војска напустивши Дугу пред великом надмоћи заузе позиције на Дебелом Грму и под Острогом, те ту дочека Сулејман-пашу са његових 30.000. Бој траје дан и ноћ; Турци до овога часа не могоше ни стопе напред. Турака много пало. Црногорци се бију одушевљено.

ТЕЛЕГРАМИ „КОР. БИР.“

Цетиње 20. јуна. Данас крвав бој код Спужа, у коме Божо Петровић потуче до ноге војску Али-Саибову. Појединости о бој још нема.

Петроград 20. јуна. Бомбардовање кула Карса одпочето је 17. јуна.

ЗАШТО СЕ САД КАО НИКАД ПРИЈЕ УЗДАМО У РУСИЈУ?

У Сарајеву 28. маја (1877.)

Није ово први пут, да велика и православна Русија вади мач ради ослобођења, или како се на дипломатичном језику вели, „полакшице“ народа источних. Па што још никад као сад није већи страх наше крвнике од Руса а нас и све источне народе и хришћане неизмјерна нада на наше коначно ослобођење — обузела, не треба случају каком слијепом, или фатализму приписати. Данас је, може се слободно рећи, сва интелиђенција (не говоримо о проданим и подлим душама) далеко надмашила масу простог народа у свестраном оданству и најсрдачнијем расположењу к свему руском. Не може се рећи да је интелиђенција, која свако питање из далеко и близа добро и свјесно гледа, и која ствари боље и тачније зна и осјећа од масе народа, у томе сад постала фанатична што се, као никад до сад, и управо неограничено узда у Русију.

Полуга овог великог и неограниченог уздања свију слојева, и словенског и румунског и грчког и осталих источних народа, у великој и православној Русији јест свесрдно, свијесно и братско саучешће, не само „званичне“ — правительствене — Русије, него неизмјерно пожртвоване и чиста љубав братска и хришћанска свег опћинства велике и братске нам Русије, која је прегла да и са школом и науком, слободоумношћу и правичношћу, на основу филологично-археологичном задобије нашу љубав и свеже с нама братске слободне свезе, које никака конкуренција западне културе разкинути неће бити у стању.

Не може нико рећи, да руски народ — и онда кад су га „варјашки“ властници и „дружини“ силници на комаде дробили и крв му сисали, као и кад су му дивљи и разузђани Татари велику и драгу домовину потлачили и живот и душу тровали — није имао похвалног расположења да драговољно све жртвује да постигне народну задаћу; али јарму не дадоше да се развија и натјече у јевропској науки, у економичној радњи, у литератури и у опће у грађанској и опћинско-социјалној култури, не могаше нити имати нити постићи провиђењем и природом солидарности с робујућим и напредујућим Словенством.

Русија је оба рата, и онај од 1828—1829 и 1853—1856 поглавито за наше ослобођење одпочела и водила. Дибић 18. августа 1829. године уђе у Адријанопољ (Једрене) и само још неколико дана ода, па да и Цариград освоји. Али то не учини не за то, што од 150 иљада војске још у животу имаде једва 30 иљада. Они исти узроци, који су и војну од 1853—1856 несрећно по Русију учинили, учиниће и да „побједоносни“ Дибић, тако рећи испред цариградске капије у Русију се врати, и ако је и то ратовање и српском и грчком народу доста благодети и слободе донијело.

Не може се рећи, да ли је јадније Русија у ово вријеме или у материјално-економичном или у душевно-нравственом стању била. Та то бијаше „крјепостнаја“ (робујућа) и „откупнаја“ Русија. Главни услов народног опстанка не бијаше нити слобода труда, нити каки простор развића. Економично стање масе народа бијаше тек да се од глади не умре. Ниђе ни спомена о каком већем и умјетном начину живља и заслуге. Поред онаких судова, о кредиту није се нити говорити могло.

Већих и узвишенијих народних тежња, осећаја слободе, достојанства и народног поноса и одговорности, свега тога код масе народа, — код мужика — нити за лијек не бијаше. Уски круг свјетлих и патриотичних мужева, који су осјећали несрећу и мртви сан народа свог, јер им забрањено бијаше поље рада, тек их по гдјекоја млада душа гутати могаше. Маса народа бијаше увјерена, да је то посо господе, али „не наше дјело“ радити и промишљавати о будућности. Па што је најгоре било, и што је тровало и убијало сваку народну снагу и сваки велеум, бијаше милитарна система „подчињености и безмолвија“ (ћутања и покривања.) Доста би било само оно прочитати, што је даровити руски ђенерал и велики словенски патриот и повјесничар г. Богдановић, односно неуспеха војне од 1853—1856. написао, па да човек уздане и помисли: добро, те још горе Русија није пропала. С тога је, вели г. Богдановић, право имао онај муж, који је, гледајући ужасе по болницама, казао: „Нас нијесу спољни непријатељи побједили, него унутарњи — наше неуредбе и немарности опћинства за опћу ствар.“

Или зар се је и могло шта друго очекивати од опћинства, које је најмрљивијим и најревноснијим начином успитано било у школи: Опће ствари нијесу наш посао, опће дјело, то је посо господе, која нема ду нити мислити о опћим стварима народу . . .

На овај начин, је ли било како чудо, што је народна маса обе војне, и ону од 1828—9 и ону од 1854—6 с неком немарности и неком дужности покоравати се вољи господе, гледала? Отуд они призори да су људи себе сакатили само да неиду у бој, а да су војници тако рећи најгора врста опћинства била, која се нити из далека није могла сравнити по ничему с војском данашњом „цара ослободитеља.“

Узмимо у обзир данашњу Русију, њезине тежње, њезине жеље, њезину свест и њезино узпитање и родољубље, па нам је лако одговорити, зашто се ми данас толико и тако неограничено у Русију и њезина цара ослободитеља уздамо.

Та данашња Русија, то је згољно патриотично и слободоумно и најсвесније опћинство. Они до јуче глупи и поништени мужици данас су вође или интимни другови вођа најватренијих „славенофила“. Онако како славни Аксаков и његови заслужни и гласовити другови и једномишљеници осјећају и раде, онако осјећа и ради сваколика велика и православна Русија почињајући од славног и родољубивог цара избавитеља до последњег „крстјанина“ сељака. Данас је војска „цара избавитеља“ цвјет руског народа. Сви су народни слојеви заступљени у војсци само у коју се сумњиви и порочни људи никако непримају. Војска „цара избавитеља“ то је, хвала „полковим школам“, далеко образованија од масе осталог народа. Па све и кад не би било данас у приправности преко два милијуна пушака најбоље врсте, а преко двијеста и седамдесет милијуна фишека, поред свјести и најузвишенијег патриотизма свеколиког руског народа, без разлике стања и пола, и поред војске, цвјета руског опћинства, ми би, и по јунаштву и по пожртвовању и осталих фактора, само срећу и успјех коначни и подпуни од овог рата очекивати могли.

И најпосле, све и кад неби било ових истинитих и стварних чињеница код великог и православног руског народа у оволикој мјери, у којој свјет и повест још запамтили нијесу, ми би се данас, као никад, и савршено поуздали у руску моћ и помоћ и за то што је сва Јевропа, а и што су и турске узданице, принуђена наше коначно ослобођење пасивно очекивати и у неку руку и желити, јер се са иглом бунар неископа.

Међу тијем и најзатуцанији туркофили и реакционери — па ако оћете убројте и римску курију и из досадашњих славних и јуначких дјела и српског и других источних народа, увјерили су се, да ово нијесу робови и несвјесно крдо оваца без икакве наравствене моћи и државничких особина. Ако српски народ није до сад доказао и дјелом и збором да изнадљудске жртве и чиста и узвишена дјела не могу пропасти, нити их може икакви пожар пакости, злобе, подлости и адске суревњивости спржити, вир лукавог братства утопити и ваздух лажљивих потвора и предика разнети, то онда неће никад. Проглас независности Румунске, спремање Грчке на акцију, доказаће нашим непријатељима, да „цар ослободитељ“ не ратује туђе да заробе и Словенству несловене подјарми.

Нама, то је истина, нијесу непозната помагаисања наших западних и околних непријатеља. Али узалуд вапе: Quem vocet divum populus ruentis Imperii rebus?.. (које богове у помоћ да зовемо сад, кад (Турска) империја пропада?), кад није сад место риторици него топовима „цара ослободитеља“ и његових сувезника, источних хришћана,

Па након свега тога да дозовемо још једноч у памет нашим красним пријатељима оно, што је за словенско ослобођење и уједињење велики талијански патриота и слободњак Мациниј у својим „Словенским писмима“ још 1857. казао:

„Не може се спорити словенско ослобођење и јединство, кад се узме на ум снова ђеографија и њиов број. 79 милијуна душа од Аркангелска до Тесалије и од ушћа Елбе до ушћа Волге није шала! Та сва без разлике словенска племена смела су, енергична, снажна и постојана. Име је њихово синоним славе. Њиове су песме с мушком одважности запечаћене, за коју ми (енергију) не знамо. Истина да су те пјесме пуне одзива туге, али су препуне и освете, освете равне освети Прометеовој. Та пуни су тежње већој и тајанственој судби, пуне свјести о непредобитној моћи, која мора побједу одржати над тиранијом и природином и човјековом.“

„Обзоре!“ јесили икада помишљао шта је кадар Србин и Словенин и без јарма и помоћи и „зглобе у аустро-угарској монархији.“ Јадно је и чемерно твоје познавање „културних и вјерозаконских односаја у Босни“ а још то плиће осјећање слободоумно и патриотично, кад велиш и себе и друге вараш, а без да ћеш нас „намамити“ на твоју Јудину удицу, да зли до „слободе, културе, благостања, поредка и развитка свих сила“ само под „ђидом аустро-угарске монаркије“ доћи можемо.

Обмано „Обзорова“ само ћеш с Турском пропасти и ти пасти.

АКСАКОВ — ДРУ РИГЕРУ.

(Свршетак.)

Али није крив томе велики руски народ, него онај део руског општинства, што је управљао његовом спољашњом судбом, па је, не знајући ни своје историје, ни своје народности, спречавао народ у његовој историчкој свести. После дуге и жестоке борбе сада је, хвала богу, нестало те сметње и свест је брзо као мња захватила сву Русију и покреће је к новом животу. У том чистом, светлом, мушком одушевљењу, којим је руски народ, на чудо целоме свету, ступио у крвави бој против душмана Христа и Словенства, не види се „младићка жестина“, као што се каже у вашој посланици, нити само религиозна побуда, него се у томе огледа радост, што је високи позив Русије, као православне и словенске државе, опет искренуо на јавност, радост што је намирен историјски дуг, који је сад тек сазнат, и радост што је после толиког блуђења нађен прави пут, што је нађено братинство целога света. Од сада ће доиста бити Русија на челу Словенства, и она ће остати глава, макар измишљали што му драго на западу њени назови пријатељи и јавни душмани.

Па баш због тога су у овоме часу тако важне братинске изјаве саучешћа од стране западних грана словенског племена, некористољубиве изјаве, по што се они од садањег руског рата не надају за себе никаквим практичним резултатима. Те изјаве, што опомињу Русију на њезин словенски позив и унапређење словенског света, служе као путевођа и улевају јој храброст и чувство силе. Најпосле ми нећемо да тајимо, да руски народ боље појима ону братску свезу, што није основана само на крвном сродству, него и на сродству духовном. Њему је лакше познати своју браћу у оним гранама словенског племена, која су заједно с њиме верно сачувала предања древне васионске цркве, него у оним Словенима, који су примали латинску веру, којима је Рим духовно средиште, али особита ревност и привржености, што ју је сада Русији изјавила чешка земља, дубоко се одазвала у народном срцу руском и пробудила је у њему радосне наде.

Велике су заслуге чешког народа пред целим Словенством. Ви се с правом поносите тиме, што је „светило хришћанске науке, које су у словенском Велехраду запалили словенски вероучитељи, од вас сијнуло целом словенском истоку.“ Истина је и то, да је Хус био у Јевропи први борац за идеју, и да је чешки народ показао да има у себи силе духа, који је, преживив хуситску епоху своје повеснице, ту епопеју борбе и мучеништва, „за више интересе (наводим ваше изразе,) за просвету, за слободу религиозног уверења, за своју словенску народност, за право слободне самоуправе, често био самртно рањен, али није још ни данас клонуо, не попуштајући од свог народносног права.“ Ви се надате, да ће Словенство одржати чешки народ на оној позицији, на којој се налазио и налази — на позицији „предстраже Словенства.“

Нека вам се испуни та нада! Но нека нама буде допуштено да допунимо ваше набрајање заслуга хуситске епохе, и да још већма узнесемо славу највећега мужа ваше земље. Није само у томе заслуга чешкога народа, што је он „по сведочанству западне историографије“, као што се вели у вашој посланици, био први „по времену“ борац за идеју у особи Хуса и што је постао мучеником за слободу религиозног уверења. Ми у Хуса јако уважавамо сам садржај његова протеста, само унутарње достојанство оне идеје, за коју се он борио и био мучен. А нама је познато, а и вама самима, да се идеја Хусова непосредно свезивала с оним предањима, којима је темељ ударен, по речима ваше посланице, у Велехраду, и која је (предања) примила у наследство Русија и сво остало православно Словенство. Светило хришћанске науке, што је, као што ви сами верно сведочите, обасјало „из вашега Велехрада словенски исток,“ — није ли то светило обасјало и Хуса и пробудило у његовој души света, вашим предцима завештана предања, што их је изгубило полатињено а сачувало православно Словенство? Но латински запад, саставши се на сабору у Констанцу, под председништвом римског првосвећеника и римског императора предао је огњу Хуса и његово дело . . . . .

Чеси, Чеси! Зар ви тако поштујете успомену вашега Хуса? Зар је његово дело већ тако стародаван факат, да је важно само „по времену“, зар га је већ покрила плесањ прошлости, те се преживело?

Чеси! Констанцки сабор није се разишао, он је и данас на окупу, само је променуо име, он једнако грми анатемом на Хуса, на његово дело и на укупно Словенство.

Гломача Хусова није се још угасила, она једнако букти, али не више у Констанцу, него у самом Прагу. Ко потпирује пламен? Ко потстиче ватру на гломачи?

Сви, сви они, што су духовним узама свезани с Римом, сви, који стоје у духов-

ној заједници с убицама Хусовим, с оном влашћу, која предавши њега огњу није се ни за пет векова одрекла свога делања, него га и сада сажиже, него је још недавно призвала богохуљив благослов небесни на враге Христа и Словенства и казну небесну на вашу словенску браћу, која се усудила да избави хришћане од тираније ислама.

Реците сами: зар сви ти, који ревносно исповедају Хусу противну науку, не повторавају спаљивање Хусово и сада, сваки дан и сваки час у срцима својим? Зар они не спадају у коло његових крвника? Зар они нису одпадници духа словенског?

Свако словенско племе, које је своју духовну судбу приковало за духовну судбу латинства подлежи с њиме једноме суду, оно само себи потписује историчку пресуду, једнаку с латинством.

Али угасите гломачу Хусову. Оправдајте мученика тога, прославите га не сујетном, но светом славом, и у име његово биће те ви, Чеси, у духовном јединству са источним Словенством, на западу доиста предстража Словенства.

Братски вам поздрав и захвалност од свих оних, којема је била намењена ваша посланица.

ЕНГЛЕСКА И РУСИЈА У СРЕДЊОЈ АЗИЈИ.

Највиднију црту савременог развитка борбе на истоку чини питање о потоњим одношајима између Енглеске и Русије. Ни једна велика држава још од почетка рата, није заузела тако неодређен и противуречив положај, као што је то учинила Енглеска, њена влада, штампа и народни зборови. Политика Парлместонових предања, које се држи садање министарство, не може да задовољи ни многе русофобе, јер су се за последњи 20 година у многоме измениле прилике: и политички положај Русије у европском концерту други је, знатно се раширила географски и арена борбе између Русије и Турске, променили се и путеви који воде у неке заветне покрајине, које су Еглези чували од уображених руских освојења. Али у самој ствари — Енглеска по општем мишљењу, остаје противница Русије, па још већа него пре кад је бранила само Цариград и Турску. Сад или у најближој будућности — интерес борбе између два европска колоса пренеће се у Азију. Народи на истоку држе као на сигурно и убеђени су, да је борба између Русије и Енглеске неизбежна и блиска. Ако хоћемо да ценимо занимљиве податке известних путника по средњој Азији, Бекера и Скајлера, тамошњи потентати не крију, да у Азији нема друге државе него Енглеске и Русије: ни Персија ни Бухара, ни Афганистан, па ни предузимљиви Кашгар не узимају се у рачун. Сво брисање о одредби неутралне линије између два гиганта, остало је узалудно. Предпоставка, да би Афганистан могао бити таква линија — значило би изазивати осмех сажаљења код зналаца, који познају политику тамошњих људи. Да и не говоримо већ о тешкоћи одредбе саме границе Афганистана, лудо би било кад би Русији одрицали право, да, у случају побуне и устанка, који прете миру њезиних нових азијских владавина, може прећи Аму-Дар и казнити војску и владу „неутралног“ Шир-Али, који се користи заштитом Енглеске; тешко би било забранити Русима да заузму, у случају нужде, оазис Мерв, гди песимисте и сад већ предвиђају покретање руске војске на Херат, Афганистанци, по мњењу људи, који познају тамошње прилике, неће се противити Русији, и путовање од седамдесет дана довело би Русе са брегова каспијског мора у долину Инда. Даље, Персија, као фактички вазал Русије, добила би долину Еуфрата или још и Херат. Шахова војска и пре је хтела да заузме Херат, али су му Енглези сметали, заборавивши, да Персијанци као шејити не могу имати утицаја на мусломанске поданике енглеско-индијске империје, који су сунити. Енглеска је не само престала давати новчану помоћ тахеранском двору, него је још ратовала с Персијом и тиме је фактички подвргла Русији. Ето то је мрачна — са енглеског гледишта — слика стања ствари у средњој Азији, упечатци оваких претсказивања још већма јачају, кад се узме у обзир несигуран положај самих Енглеза у Индији, јер им тамошњи становници ни мало не симпатишу. Русофоби, износећи те истините или уображене опасности за Енглеску од руско-азијатске политике, питају: шта је до сад учинила Енглеска и шта треба да уради, да би зауставила ужасно наступање свога неизбежног непријатеља? Публицист „Revue des deux Mondes,“ потанко претреса средњоазијатско питање, па налази, да ће све користи бити на страни онога, од те двојице будућих бораца, који успе да што пре заузме великим силама главне стратегијске тачке: Херат, Кабул, персијски залив. Енглеска је у овоме послу предузела све мере. Државници њени врло добро виде, да је прокоп сујецког канала и брзо ширење Русије у Азији, јако изменио значај источног питања са тачке енглеских интереса. Црно море и Цариград у толико су изгубили значај у очима Енглеза, у колико га је добио Сујец, Александрија и јужни крајеви каспијског мора са прибрежјама персијског залива и црног мора. Морски пут у Индију јасно је обележен и Енглеска ту неће трпети такмаца. Упоредо с тим иде усиљено подизање жељезнице у Индији, и очекује се да ће скоро непрекидна линија жељезнице проћи кроз ову долину Инда, тако, да енглеска војска, искрцана у најближе пристаниште код сујецког канала, може за неколико сати да дође к прелазима, који воде Афганистану. Сем тога Енглеска се још ограђује са стране Белуџистана и стаје тврдом ногом у Келату; ове године уговорен савез са Келатом, уз новчану награду сваке године, има за цел: слободно кретање Енглеске по територији онамошњих власника па још и непосредну помоћ њихову у случају рата, најпосле с Персијом, ако не с руском војском, противу које не могу много помоћи ни афганистанска ни келатска војска. Сабирајући тако мало по мало силе тамошњих владавина, Енглеска, без сумње неће изгубити из вида и кашгарског емира, који сад истина ратује с Китајем, али у случају потребе може учинити какву диверзију ма и против Персије. На тај начин будући непријатељи руски још сада већ формирају и дасциплинирају своје силе. Још од кивванске војне Енглеска прати сваки корак руске војске у централној Азији са дубоким неповерењем, које мало по мало прелази у раздражење успехом руског оружја у Јерменској. Искрена политика британског кабинета одавна би могла уклонити узалудно раздражење и опасност, која из уображења може, у самој ствари, да пређе у дело за енглеске владавине; но и сам глас руских победа у предњој Азији, могући улаз Персије у борбу, примицање театра војне к Еуфрату, — у стању је да узбуди умове тамошњих становника а још више да препадне енглеске државнике, и онда, кад је напрегнуто стање у покрајинама, доста је само једна варница, па да потпали пламен борбе између Енглеске и Русије у Азији, борбе, чије су последице недогледне. Горе поменути француски публициста, упоређује такмаце са Римом и Картагеном, која се развијала слично Енглеској и опет зато пала у борби. Ми би упоредили садање одношаје два супарника са одношајима између Пруске и Француске после Садове, и световали би Енглеској, да избегава оне ништаве поводе, који раздражују противника; сигурно и така беспослица, као што Хохенцолерска кандидатура, довела је ствар до Седана. Није ли боље за Енглеску, да Турску и азијатске ханове остави на миру и да се задовољи Сујецом?

„Н. В.“

Са бојног поља.

Из главног стана александропољског кора руске кавкаске војске. — Логор код Саима 10. маја. 8. маја предузме ђ-м. Шереметјев на челу тверског драгунског пука и 3 сатније горскмосдокског козачког пука (свега 7 ескадрона) рекогносцирање од Карса у северном и северо-западном правцу преко Ајнала и Топацика спрам *Чачне*.

У Топацику ухвати авангарда турски коњанички пикет од 5 момака, који је имао да однесе депеше заповедника Ардахана оном у Карс. После се показа, да је овај пљен врло важан.

Рекогносцирање, које је сврху имало да се предел упозна, којим би се имала опсадна линија Карса повући, бијаше сјајног успеха. Међу осталим се показа да су руски драгуни и козаци не само ваљана војска на коњима, него да су и као пешаци добри, и да је њихово наоружање са прецизним оружјем врло рационално и удесно.

Градски заповедник Карса опази кретање руског коњичког оделења и пошље своју коњицу, 4 батаљона пешака и 1 батерију, да им повратак пресече.

Непријатељ се постави на висовима Бездикчаја (10 врста северно од Карса) и нападне десни бок у Саим враћајућег се ђ-м. Шереметјева. Крвав и жесток бој се започе. 3. драгунски ескадрон и 2. сатнија козака баце се на непријатељску коњицу и прогонише је голим оружјем за висове Бездикчаја.

Овде би наступајућа руска коњица маскираном турском батеријом и споменута 4 батаљона пехоте дочекана. Непријатељ пуцаше хрђаво и невешто. Од 20 граната испсуше једва 3. комада, ранише једног драгуна и убише 2. коња. Хладнокрвност војске и официра беше неверојатна. 4. драгунски ескадрон и 3. козачка сатнија сјахаше с коња и одупираху се, под управом драгунског мајора грофа *Лаутреа*, непријатељу дотле, док није заостало оделење непријатељске позиције прошло. Непријатељ нам је врло слабо шкодио, јер су га драгуни и козаци, који су врло вешто пуцали, на далеко задржали. Осим рањених официра, мајора грофа Лаутреа и лајтнанта *Виклова*, беше још 7 војника рањених.

Премда је ђ-м. Шереметјев само над 7. ескадрона заповедао, то не беше турска коњица, која је као нападач особито згодну позицију имала, у стању да се одупре жестокој ватри руске коњице. Сваким даном се све већма показује, да је руска коњица далеко надмашила турску. Како се слабо ослонити може на турску коњицу, која је састављена из Курда и других номадских племена, показује се јасно тим, што исти одма после прве акције побегоше, заставе напустише и по земљи се разиђоше.

При повратку у логор нађе наша коњица *кибитке* (номадске шаторе) које су међу тим тамо приспеле, а које су из Оренбурга за саимску болницу послате. Ове су кибитке за време руског рата у Киви и Самарканду особите услуге чиниле, јер су заступале болничке шаторе те браниле и од зиме и од препеке. Мисао, да се ове киргијске кибитке доделе санитетским оделењима, припада војеном лечничком надзорнику дру *Прижељкову*. Кибитке су допратили војници, којима је врло добро познато, како се исте подижу и изнутра намештају.

Услед вести заповедника ахалзичког кора Ђ-л. Девела и оделењем ђ-м. Шереметјева запљењених депеша, би сутра дан код корског заповедника ђенерал-ађутанта Лорис-Меликова држан војени савет, у ком се закључи: да се остави обсервациони кор под ђ-м. Комаровом у Каиму, а са главном силом кора да се удари на Ардахан.

10. маја оде корски заповедник из логора. Војска удари преко Ђелауса и Омера пут Ардахана. ђенерала Меликова пратили су шеф пехоте активног кора ђ-л. Хајман, шеф коњичке дивизије оделења ђ-м. Шереметјев, шеф штаба ђ-м. Духовски, његови помоћници, пуковник Семенов, инжињерски пуковник Булмеринг, корски лечник Малинин итд.

— *Од руске кавкаске војске* јављају из Тифлиса 1. јуна: „Друмом од Карса приспе болничко оделење ахалзичке главне колоне ђ-м. Лорис-Меликова 29. маја у *Хаци-Халил* 16. врста од Карса јужно. Овде дочује ђенерал од увода, да се дан пре непријатељска нередовна коњица под заповедништвом руског бегунца Муса-паша (*Кундуков*) из Саганлуга пут Карса кренула. Обичном својом брзином и енержијом нареди ђенерал још 29. маја око 9 сахата у вече ђ-м. кнеза *Чавчавадзе* са 2. коњичком дивизијом, 2. дагестанском Кумико-кабардинским пуком и 16 топова коњичке артилерије у Ардост, који лежи 12 врсти западно од Хаци-Канина, око поноћи наиђу на логор Мусе-паше код Бегли Ахмета, који лежи на ерзерумском друму, 22 врсте југозападно од Карса. Ђ-м. кнез Чавчавадзе удари на непријатеља, који није никакве страже наместио, са свију страна у један мах. Премда је овај нападај сасвим изненада био, ипак се Турци енергично бранише, тако, да Руси двапут бајонетом ударити морадоше. Тек 30. маја око 7 сахата у зору дадоше се Турци у бегство. 4 ескадрон ниже-городских драгуна запљени 2 брдска топа, 4 муницијона кола, 2 барјака и множину коњаничких сабаља. Заробљени има око 200, међу тима многи официри. Руски губитак изнаша 7 мртвих, међу овима храбри драгунски лајтнант *Форсет* и 30 рањеника. Коња изгубише Руси 51. По свршеном налогу врати се ђ-м. Чавчавадзе 30. маја главној колони. Још истога дана помакла се војска пут Ардоста, које место у долу Карсчаја лежи. Позиција, коју ће Меликов за то заузети, биће по свој прилици Саганли-даг. Онда ће следовати опседнуће Карса и то кавкаском гранадирском дивизијом кнеза Турхан-Муравјев, 20. дивизијом ђенерал-Хајмана и 39. дивизијом ђенерала Левушева.

Ериванска колона под заповедништвом ђ.-л. *Тергукасова*, који управља левим крилом, није за ових последњих осам дана своје позиције код Сурбоханеса напустила. Узроци овога некретања леже у разним тешкоћама, као: набављању провијанта, добивеној заповеди да се очекује ток операције око Карса, а најпосле, што се мора линија ван-Бајазид очистити од Курда. Тергукасов посла у правцу језера Ван јако коњичко оделење, које је опет ову пругу заузело и осигурало. На овом друму стражаре непрестано две „летеће“ колоне, У исто доба предузме Тергукасов лично рекогносцирање до зидина Алашкерта и нађе 8 врста од неке вароши три учвршћена непријатељска логора. Козаци су на овом путу неколико курдских чета разбили и више њих заробили.

И *рионска* се колона показала са неколико знатних дела. 26. пр. м. беше ђ-л. Оклобџија на реци Кинтриши. 28. маја поседне његова авангарда леву обалу ове реке, на очиглед левом крилу турске војске, који је посео оближње висове. Још истога дана беху исти висови на јуриш узети, а Турци присиљени, да се повуку Зихерзиру, спрам мора. 28. упадне једна колона у кабулетски округ где је становништво у гомилама долазило, оружје издавало и покорило се. Многа села издаваху „снидерове“ пушке, које им је Хасан-Тасин-паша, заповедник Батума, тек пре неколико недеља поделио. Курди су се као обично неверни показали. Место 40.000 бораца, које су Порти обећали, има их једва 6000.

Дочим је ђенерал *Кравченко* скоро сваки дан боја имао са устаницима, који, као што се чини, без икаква успеха осташе, показало се оделење ђенерала *Алхазова* врло добро. Не само што је пошло овом ваљаном ђенералу за руком, да своју предстражу до Атаре пошље, него је спречио и пут Абхазима, који преко Кодора доћи намераваху. 30 маја примете сатнија ајскерских Козака и 2 чете кутајске пешачке дружине велику колону Абхаза, који Кодору маршираху. Заповедник руског оделења пуковник *Микелаце* пусти усташе да се приближе, пређе преко реке и удари на њих јуначки. Бој је трајао више сахата и сврши се повратком устаника. Заповедник Микелаце погибе у боју, сва 3 виша официра овог оделења тешко се ранише, 43 војника погинуше.

У *тертерској* области концентрише се велика руска војска. У овај су предел, особито у Салатавију и Гумбети, послата журно оделења под ђ-л. *Свистуновом* и ђ-а. кнезом Меликовом. Пуковник *Накашидзе* имађаше код села Сијуха крвава боја са 600—800 оружаних усташа, који су као ђорави напред ишли. 100 се устаника зароби, већина се разбегне. Пуковник Пакашидзе разори 4 аула.

Врло тешке бојеве имао је и ђенерал *Ломакин*, Најзешћи беше 25. маја код Касил-Арвата. Ломакин беше у великој мањини, дочим су устаници имали 6000 добро оружаних Текинаца. Неједнаки бој трајаше 4 сахата и Руси се борише тако храбро, да се устаница разбегоше. Последица ове победе беше покорење неколико канова.

Чечња је сасвим умирена. У осталом не треба овом племену веровати, те су у овом пределу 3 дивизије постојећег кора концентришу. Приметити ваља, да се дагестанска народна војска верно и добро показала. У Дагестан неће дакле војске требати.

ИЗ УГАРСКОГА САБОРА.

Министар-председник *Тиса* одговорио је у седници угар. сабора од 3 (15.) о. м. на интерпелацију посланика *Ирањија о источном питању* овако:

Заступник Ирањи управио је 16. маја о. г. на мене ову интерпелацију: Је ли угарска влада одобрила тако звану берлинску споменицу у погледу источних ствари, даље закључке цариградске конференције и лондооски протокол, па ако је то учинила, како она доводи ту своју одлуку у склад са паришким уговором с једне и са интересима Угарске с друге стране?

Према томе, што сам већ имао част да кажем у овој ствари, могу на ову интерпелацију врло кратко одговорити. Што се тиче положаја и држања угарске владе, то јест угарске с једне и аустријске с друге стране, напрема извањској политици, то сам већ више пута изложио, да обе владе имају уплива на њу, те да по томе морају бити и одговорне за правац и тенденцију извањске политике; али да сваки поједини акат те извањске политике буде резултат заједничког споразума, то није могуће, и ја бих рад знати ко би био кадар водити извањске послове аустро-угарске монархије, кад би, у случају да се са заступницима других сила мора постићи за неколико дана неки споразум, увек био принуђен да изјави: „Пре него што потпишем, идем кући, да конферишем са аустријским и угарским министрима“.

Али споменув то у опште, нећу пропустити да одговорим на питање у погледу споменутих докумената, и ја са своје стране могу рећи, да сам био и да сам и сада тога назора, да они документи одговарају ономе, што сам честе означио за правац аустро-угарске монархије, то јест, исходиште и цел сваког од тих докумената беше: одржати мир — ако је можно —, локалисати рат, ако не пође за руком да се мир одржи, и побољшати судбину хришћана у Турској начином, којим се неће произвести никакви преображаји, који су противни интересима монархије и наше отаџбине. (Одобравање.) По што сам, као што рекох, у свих тих докумената опазио одлучну тежњу за том цељи, то се слажем с њиховом тенденцијом. Како ја то доводим у свезу са интересима наше земље, одговор на то садржи се у ономе, што сам већ напоменуо.

На питање, како ја то доводим у склад са париским уговором, могу одговорити, да су већину тих аката створиле све силе, које су париски мир потписале, и да је правоваљаност не само тих аката, него и берлинске споменице, условљена била са сугласом свих трактатних сила, као што су и догађаји показали, јер кад једна сила не хтеде пристати уз берлинску споменицу, није нико хтео покушати да је насилно изведе или да аустро-угарску монархију доведе у противност са париским трактатним силама.

Али ја сам тога уверења, да те уговоре могу аутентично тумачити укупне силе, које су их потписале. По што у томе не видим ничега, што би било у опреци са интересима монархије и наше земље; по што не могу држати да ће побољшање судбине хришћана у Турској, које неће повући за собом никаквих преображаја, што би били шкодљиви нашој отаџбини нити би били у противности са нашим интересима, — то ме је тежња тих докумената умирила, и ја се нисам осећао позваним, да изразим своје негодовање или неодобравање. Молим да се мој одговор узме на знање, (Одобравање у средишту.)

За тим је *Ирањи* подуже говорио о разним фазама источних заплета, анализовао је радњу дипломације и напао на владину политику, те рече најпосле, да ће сваки родољуб још оплакивати ту политику.

Тиса је репликовао, да је он уверен, да ће Ирањи, кад догађаји осветле политику владину, много што шта повући натраг, што је навео кореће владу. Владина је дужност, да прими макар за сада и укор за свој поступак, него да се држи политике, која је управљена против интереса укупне државе. Наша политика не само да није рат изазвала, него би се из противне политике изродио рат, који би се нас из ближе дотицао.

Што се тиче тврдње Ирањијеве, да су силе од нас отуђене, може он поуздано тврдити, да стране силе нису никад имале већег поверења, пријатељства и искрености према Аустро-Угарској, него данас. Погрешно је и оно, што је Ирањи говорио о тројецарском савезу. Наш краљ неће никад тр-

пити да из самог пријатељства према другом владаоцу његови министри воде политику, која је противна интересима државним.

За тим је одговор већином гласова узет на знање.

ТУРСКА НАСИЉА У БОСНИ.

Ова крволоштва починише Смаил-ага Аџиселимовић, Алија Аћијагић, Мејага Џаферагић бањалучани, и Омер Веркић из Љешње, Авдаго Мулабеговић из Дервенте, Заим Шаданагић из Брода.

20. августа 1875. Смаил-ага Аџиселимовић, буљубаша из Бањалуке, по налогу турске владе дошао је у Прњавор од христијана оружје покупити. Буду ли се противили, дано му је право српску варош попалити и становништво исећи. Смаил-ага и без да је поискао, доставља власти, да народ преда оружја и започне договоре водити са Суљагом Аџаметовићем, Кобаицом, Гламочаком, Буљубашићем и другима, како би покољ извршили, варош попалили и опљачкали. Ту су уговорили за српске жене и девојке, чија ће којем Турчину припасти. Латифага Мудир (незнајући за њихову намеру) једном изрече се, да „ако и једна турска кућа плане — онда сва ће српска варош погорети.“

Турци у својој махали најлошију кућу, Меше Мујановића, испразнише, мислећи најпре запалити ју и за тим ударити на варош, — с тим би после покоља кривицу на хришћане бацили, доказујући, да су им они прво на њихове куће ударили а Турци удрив на обрану бунтовника надвладали и победили, за то би крволоци и награђени били, као што обично бива код турске владе награђивати зликовце. Ноћу између 24. и 25. августа кад се већ беху Турци спремили да на варош нападну инак предомисле се да ће се Срби, имајући оружја, из кућа бранећи се доста мусломана пре времена Мухамеду у наручја отправити и тако свој злонаумљени план развргоше а већ били су и љешанским Турцима поручили да дођу, те су ови у оближњој шумици, на уговорени знак чекајући, целу ноћ пречамали и тако сутра дан у Љешњу без пљена морали су се враћати.

Касније неколико дана дође из Бањалуке Сулејман јузбаша, који се уверио о лажи буљубаше и осталих Турака, почем на његов захтев оружје 3. септембра било му је предано, но било је и то казано да ће се доцније исто опет дотичницима повратити, само је фалило, што се од тога оружја исти дан пушке видеше за силајем у Деде заптије и т. д.

Оружје, што је влада од мирних христијана одузимала, било га је и Турцима и Циганима, који по селима разна насиља чинише. Такви зликовци кад су из Бањалуке дошли у село Грбавце у истоме селу цркву нову запалили су, а пред црквом сељака жива на колац натакли су. Будући је народ испред такова насиља бежао, то је несретник рањен у ногу пао шака Турцима. Мученика на коцу превијати се био је очевидац Србин Арабација, што га је влада наредила, да носи тајин за башибозуком. Исти очевидац Арабација још у Босни ову грозоту одкрио ми је, но до данас на јавност није изишла, почем таково ствари биле су нам обичне, пак данас није ли чудо, да се стављају питања: „је ли истина да Турци христијане у Босни на коље натичу?“

Познато је, да у Босни на сред чаршије (пијаце) испребија хришћанина и да се стави питање сваки мора казати да није видио, и зар може бити друкчије где влада веша невине свештенике; зар није турска влада на дан 22. марта 1872. дала обесити попа Ђуру Давидовића из Каоца и са царским ферманом пресуда му је изречена, премда не само хришћани већ и Турци говорили су и признавали, да речени свештеник није био крив, нити је учествовао у убиству Али-бега Алибеговића, ни сумњати се није имало о њему а влада је извршила на њему страховиту пресуду, од које се цели бањалучки санџак грозио.

Што је пак вишеречени Смаил-ага по српским селима у пределу између Прњавора и Бањалуке насиља починио, нећу се упуштати потанко све описати, само ћу навести из октобра месеца 1876. кад се удружио са Аџи Ибраим-агом Подгајачким и Мујом Анданом. Пошто су уморили попа Јову свештеника лаћевачког, наставили су даље свој крволочни посао. У село Алексиће дошли су кући Павла Дујдуна у полак ноћи, човека кренули иза сна и главу му одсекли. Таква је сигурност хришћанима живити под турском управом, „омркни па ниси сигуран да ћеш сутрашњи дан дочекати“.

У исто доба Ђука Вујмиловић из села Башког у сљед турска насиља у Бањалуку побегао, мислећи у вароши да ће бити безбеднији, па је доходио у Блашко поради кукуруза. Кад исти Турци нађу га, два дана везаног код себе држаше и посекоше. Рачуна се, да је та зликовачка дружина кроз месец дана преко 50 људи на мртво поубијалих осим испребијаних, што од њих нема реда. Одговорност пада на владу, што је допустила зликовцима таква крволоштва чинити по мирним људима.

(Наставиће се.)

ДОПИСИ.

—к— **Турн-Северин** 3. јуна. (*Без Србије нема ништа.*) У Кладово је прекјучер по подне приспео из Неготине дични јунак Ђуро Хорватовић, и сваки је љубопитљиво питао цјел доласка тог српскога јунака; — но он је дошао да дочека и отпрати његовог књаза и господара српског за Плојеште. —

Јучер је јунак Ђуро с румунским војним министром, који је по налогу и у име румунскога књаза за дочек српскога књаза одређен, и госп. пуковником Алек. Николићем и Катерђе отпутовао на сусрет у Верчерову и са сепаратним жељезним влаком приспели су у 5. сахата и 20. мин. у Турну.

Овде је његова светлост од множине Срба, које овдашњи које што су из Србије придошли и од Румуна одушевљено, са дуготрајућим „живио“, дочекана.

На станици жељезнице је његова светлост дочекана од овде гарнизујући доробанаца и једне чете калараша, који су му за пратњу у варош служили.

Дочекавши његову светлост на перону станице поздрави га прво овдашњи варошки примар господ. Стеван Корланеску а за тим аустр. конзул г. Кајетан Загорски, којима је његова светлост срдачно одпоздравила.

Међу њима је било све овдашње господство, као: господ. начелник неготински, начелник среза кључког и многи одабрани грађани из Кладова Његова светлост кнез је отсео у зданију овдашњег адвоката господ. Д. Гикулеску и данас у јутру у $7^1/_2$ сахата у пратњи јунака Ђуре, министра Ристића, генерала Протића, пуковника Катерђе и Лешанина, подполковника Косте Јанковића и румунскога војнога министра отпутовао у дворском вагону преко Букурешта за Плојеште. —

Симптони ови, а особито што је јунак Ђуро у пратњи његове светлости, не значе ништа више, него даће Србија опет мач из корица да извуче.

Но видићете сада: шта је Србија! —

У Златном Прагу 17. јуна. — Пре неког времена с радошћу споменух, да се старо-Чеси и младо Чеси спојише у питању позоришном, и да се можемо надати бољем напредку тог дивног народног завода. И заиста данас видимо да је позориште чешко већ за ово кратко време млого труда положило, да би заузело достојно место у народу, који о своме мезимчету само с поносом говори. Позоришно особље, са своје стране ујединивши све своје силе, одликује се великим пожртвовањем и моралним владањем, те у пуној мери заслужује оно поверење, које и ужива. Управа се пак труди, да одабраним комадима још боље учврсти љубав народну према заводу, и ја ћу споменути, осим млогих новитета, дашњи комад: „Царев курир“ по Верне-у од Cseregghy-а, који велики утисак чини. Критика овдања с највећом похвалом изражује се о особљу, тако н. пр. вели о Сајферту носиоцу главне улоге: „г. Сајферт се покорава својој улози са свом снагом млађано-ватрене енерђије и подпуног самопрегоревања“, а о љубимцу народном и првој вештакињи вели: „гђа. Селенарова-Мала прати га на том сентименталном путу у Сибирију са највећим пожртвовањем свога бољег вештачког Ја“; о комаду пак, да и садржина и врло дивна декорација сложише се, да гледаоце за цело време у запетости одрже и да их целином занесу. — Дакле видимо, да позориште чешко има праве апостоле Талијине, који само с тога не долазе до општег гласа, што су Словени, — баш као и госпођица Јеленска код немачког позоришта. — Толико у опште о чешком заводу наведох мислећи, да сам нашем свету о оном причао, што ће у Словена радост повећати. —

У овдање чешко литерално друштво „Славиа“ ступише као чланови и 3 Србина, те по жељи неколико чланова *основа се јуче у истом друштву „Српски одсек“* ради мирења српске књижевности међу осталим Словенима; циљ пак постизава одсек: читањем српским и предавањем. О раду „српског одсека“ јављаћу сваком приликом.

Спремају се одбори, да мученика чешког, Хуса, достојно прославе и то 6. јула, о чему ћу временом извештај послати. — — ds² —

Вршац месеца јуна. — Читаоцима овог листа познато је већ, каква је чудеса починио овд. мађистрат у погледу скупљања прилога за срп. рањенике и невољнике. О свему томе може се у кратко ово рећи: капетанија забрани скупљање, мађистрат за тим дозволи, па још за тим Урош Гавриловић (некадањи, не више омладинац него, велики бележник) заједно са мађистратом опет забрани. Но против забране овд. мађистрата скупљачи су рекурирали на министарство и г. Тиса једва једном се снисходио и на рекурс одговорио. Тисин одговор гласи у главном овако: „На рекурс господе Ђорђевића, Лере и Панчића одговарам тиме, да одобравам забрану вршачког мађистрата. Док је трајао српско-турски рат, донде је слободно било у корист рањеника ма које ратујуће стране скупљати прилоге; али пошто срп. кнежевина није више продужила рат, то нема више смисла, да се ма каква припомоћ скупља за срп. рањенике“. — Као што видите, Тиса је кратак. Ама у пријави и у рекурсу скупљача није говорено само за рањенике из Србије, него за срп. рањенике у опште а нарочито за срп. невољнике, што их по Србији има иљадама. Српски рањеника има још и данас у Црној гори; срп. невољника усљед рата, има свуда па и у самој Аустро-Угарској, и кад се све то узме у обзир, онда немају смисла сва горња умствованија. Није доста што се сваки политички покрет у корист народа на Балкану угушује, него се и свако хуманитарно подузеће забрањује — наравски с изузетком таквих, што иду у корист Турака.

Новац што се пре забране скупио, послаће се преко капетаније срп. рањеницима у Црној гори, а јаван рачун изићиће у овом листу.

Бела црква маја 1877. Познато је читалачком свету, како је судба поступила са овдашњим срп. учитељима Војновићем и Стојковићем; а то све усљед српско-турског рата.

Познато је велимо, да су их и наше аутономне школ. власти, још строжије казниле, на што им је могло у затвору, три и по месеца чамећи, бити. И држимо да нико у истину посумњати неће када речемо: да је вршачки епархијски школ. одбор, на чалу са школ. референтом, много заслуга — при подизању са звања поменутих пађеника — код мађарског министарства — стекао, да би могао на прво место у кандидацију — за једну турску „мецидију“ — стављен бити. —

Док се судба горњих решавала, дотле је без сумње школа и настава највише патити морала. — На покон после неколико тек месеци, кад је свако убеђен био, да поменута два учитеља, никако у звања репоновати бити не могу; онда буде изабрат или постављен суплент, и то неки фацирати свршени приправник.

Међу тим она два — због незнам каквом злочина — подигнута учитеља видећи да у границама мађарорсага за њих леба нема, потражише уточишта под круном Звонимира. И заиста нису се у нади преварили. Нека им је сретно. —

Одласком учитеља Војновића оста и женска школа пуста. Супруга му мораде сљедовати. Да не би и женска младеж у настави, за ово кратко време, оскудевала, то је црквени одбор, с неколико још скупштинара, из једне крње седнице, — а на препоруку једног вршачког грошићара, — позвао, за заменицу учитељице, неку полусвршену приправницу, која је у II раз. сомборске препарандије тотално пропала.

Ко ће за овај неред при овдашњим срп. школама, рачуна полагати?! Држимо да се ни мало приварити нећемо, када речемо, да је овој читавој катастрофи виновник школ. референт и још неки приседници епарх. шк. одбора.

Овдашња срп. певачка дружина имала је ово дана „беседу“ при којој је новоизабрати короучитељ први пут певаче у песмама руководио. Што се саме „беседе“ тиче она је прилично испала, и види се отуда, да су певачи с вољом своју дужност вршили. С негодовањем приметити морамо, да се управа слабо стара, да јој „беседе“ у што српскијем духу буду. И ми ћемо одма то наше тврђење доказати. Пређашње „беседе“ беше певана нека песма из римскијех времена, па бар да је превод нашем духу иоле прилагођен био, него покрај сакатог превода још и неке стране речи — које знатна мањина публике разуме, — стоје као: „санто, спирито, каваљере“ итд. Овом приликом, на предлог короучитеља, певала се песма тако звана: „Жандармарски кор“. Ово је било црно па не забележено. Зове се токорсе српски, а овамо саме стране речи: н. пр. жандармарија иде с бубњом и тромпетом; па онда: ко писма не франкира, вексле не фалсифицира, коње не маркира, мађарски не лавира, тај без милости машира у апс, и биће аретиран и протеран. Ето, такав је превод те нове песме коју је, веле, госп. Брунети компоновао, а један овдашњи трговац, као што ваља, „посрбио“.

Ми саветујемо браћи певачима, односно управи, да у будуће бољи правац у избору песама узме. — Беседа треба „беседа“ у пуном смислу да је, а не дати се од они за оруђа употребити, који не поњају позив срп. „беседа“ — а тиме себи самима углед пред страним светом понижавати.

ВЕСТИ ИЗ САРАЈЕВА.

Овде је установљена једна комисија које је председник Фазли-паша. Онаће разрезивати принудно мјесечно давање и од народа преко заптија купити. Подобно овој и по свима осталим мјестима образоваће се комисије.

Из турских ратних булетина, што их овде издају, или како их народ зове „јаланата“ (лажљиваца) разабраћете за турске побједе. Доста је видити начин њиова састава, па да се види колико су истинити.

Онај доктор, за ког говори г. Деспотовић у својој изјави, био је овдје неколико дана и већ је са још једним Пољаком одпраћен пут Цариграда. По свему судећи био је увода и кад је био у српској војсци. За то и опет препоручујемо браћи и влади српској, да на дошљаке опрезније пази. То није ружно. Ко није дошао да помогне, нек не одмаже. Па нечија је и помоћ-одмоћ.

Нити до данас (28.) нема никака абера од Сулејман-паше, а у булетину обећа одма јавити. Није му добро, сви веле.

У Фочи Турци су почели силом терати хришћане на војску. Говори се да ће и овде. У Новом Пазару и Ушћупу већ су их уписали. Али поред свега на врат на нос купе двострук порез и војницу од хришћана.

— Из војске Сулејман-пашине јавио је неки Сарајлија у Сарајево, да је у битки код Крстаца — за коју је 25. особити ратни булетин издан — погинуло: 3 бимбаше (мајори, иљадар), 14 коласа (капетана), 25 јузбаша (стотињаша), 1 миралај (пуковник) и 475 војника, а рањена да су: 2 бимбаше, 30 коласа, 40 јузбаша и 895 војника. Међу погинулим бимбашама налази се и Сарајлија Чемерлић, који се скоро оженио ћерком, на Вучјем Долу погинулог, Селим-паше.

— Усташи под Деспотовићем ово дана дошли су до под Јајце. Онај допис из Книна, нама се чини да је сувише песимистичан; али ако је и колико у ствари од оног, то се ми сгражамо на недела оних који би хтели и себе и народ подјармити. И то би било не само незахвалност него и најгрешније издајство. Знамо да је браћи тешко страдање и још тежа крвава и сдвојна борба с петстољетним крвником. Али без крви и крвавог труда и доиста чемерна и управ надљудског стрпљења народ се не ослободи. Те ако је коме и криво нешто учињено од стране наших пријатеља и кнежеве владе у Београду, треба ли за то одма издајицом постати и све заслуге поганити? Та и министри и влада, људи су. Не могу поред најбоље воље и пажње ни они сваком угодити. А Деспотовић је и пре свог доласка у Босну часни и гласовити јунак и војник био. Треба ли му се на тај начин захвалити? Не браћо! И по сто пута прекрстите се, докле од вас саблазан оде. Особито не заборављајте ви, које демон у нови јарам мами на оно што је праведно руски научењак и патриота Кочубински казао, да неће нити римски папа са језуитима, нити Тиса са Хрватима (премда би било боље да је рекао са „Обзором“ и „Дугоносићима“) нити Хамид са софтама Турску спасти нити Босну и Херцеговину у нови јарам скучити. Скупљи је Беч од Сарајева а богатија Аустрија од Босне, те с тог неће „Обзор“ по Босни српској ширити се као госа.

— 1. јуна на сред млинског трга у сред бела дана бијаше се силан свет слегао да слуша с неким побожним ћутањем и чудном помњом једну Српкињу мухамеданске вере, којој је син сад на Крстацу погинуо, што јој хтеде други мухамеданац отети мљиво. Ова Катон-жена између осталог с јасним и тврдим гласом рече: „С таки је све данашње зло и коптисало. Ако бог да, овде ће доћи војска српска и вас све извешати, и ил-илах јараби (боже и господе) да што брже буде, па да наш Османлија не купи децу и не шиље под силу у Херцеговину да их Васиљи (ваљда ради светог Василија) црногорски кољу. Докрајчили сте и ви и Османлије и . . . . .“ Овде овог женског Катона прекиде светина с одобравањем. Да се ово није збило пазарног дана и у сред дана и чаршије, могли би рећи, да је сан и гатка. Чудо како ова јунак-жена не спомену ћесарову војску и Хрвата. Али све једно то измишљавати се може и у Загребу, и ако Божић оће да каже, да он за то није „Дугоносић“ и да није на онако подли начин напао на г. Петрановића, потварајући на њега што ни пако не би сањао, и што се измислити може, кад се унцуцки и брагантски паса тера, станујући на врх Хималаја а не уређујући папиштански и језуитски лист, који је надкрилио у грдњи све грдно.

Случајно је у војничку канцеларију дошао леб којим се црногорско-херцеговачка војска рани, који је толики утисак на све присутне и на војнике учинио, да се нијесу могли уздржати а да не рекну: „Та ми смо Турци као пси. Оваки леб код нас султан једе.“

30. маја у селу Осјеченима Хаџи-Ахмет-ага Зукобашић 15 сељака разапне, а Живка Кондића, њиовог кнеза (сесског старјешину) објеси, па их све дотлен почну његови башибозуци ударати, док им крв на уста и на нос није почела шибати. Онда полумртве свеже и у једну коњушницу затвори у којој наложи ватру и сламу, на њу набаца, да их дим загуши. Овај нечовјек и овај звјер све је то зато учинио, што је неколико усташа тај дан у Осјечане било преко Босне пријешло. Усташе је проказао познати несретник и свагдашњи турски ортак Стјепо Иванишевић из Грачанице. На оваке и громове небеске а не освету усташку треба наперити.

Омер Нукица, ортак и друг у свему Сабит-ефендије из Тешња, су неколико башибозука ода од куће до куће по тешањској и дервентској нахији те бије и пљачка што гођ у кући затече. Како је вјешт свакој кући, тако онда у њу улази кад зна да су мушкарци на раду, а жене дома. Грозно је и грјешно и казивати, шта овај целат-звјер од женских и стараца и дјеце ради. Марко је Радонића на комаде сасјекао, кад му је ћер и снаху на очи обезчастио, и све што су до кошуље имали однео.

Није истина да г. Фриман није сазнао, да су Турци Раду Буића на колац набили, главу му у Нови однијели. Власт дивушке опћине званични изказ свој дала му је, су чим је тај звјерски учин турских војника констатован.

3. о. м. стиже глас, да су Турци неке Србе побили. Кажу да је ради тога и валија одгодио свој повратак, је га овде 4. очекиваше.

НОВИ САД 9. јуна. — „Агр. Цајт“. јавља: да је неки млад *Турчин* из Новога у Босни, именом *Мустафа Атлагић*, којега отац пре неколико година кајмакам новски беше, *православној* вери

преступио, те је прошле недеље у српској цркви у Загребу покрштен. На његову жељу добије име *„Никола“*, као име, које и кнез Црне горе носи. Покрштеник се на сад из лако појмивих узрока не враћа у своју домовину.

НОВИЈЕ.

— *Берлин* 19. јуна. Говори се, да ће одма после прве битке између Руса и Турака на Дунаву *немачки* посланик у Цариграду мир понудити. Услови су: да Турска уступи један део Арменије Русији, Бугарска, Босна и Херцеговина постају аутономне, Горчаков је о детаљу овог предлога убавештен и одобрава га.

— *„Српске Новине“* јављају: да је кнез Милан од цара у Плојешту свечано дочекан у присутности свију великих кнезова, министара, ђенерала, Горчакова и Игњатијева.

— *Земун* 19. јуна. Кнез Милан ће се можда преко Беча повратити. Ристић имао конференцију од *четир* сахата са Горчаковом и Игњатијевом. — Турци намеравају, да препречe Русима пролаз кроз Србију. Административни су чиновници већ добили налог за пут. Поправљени су и шатори на Дрини. у Паланци је хране спремљено, а дуж Дунава фуруне за лебове подигнуте.

ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ
на херцеговачко-босанску сирочад.

У броју 86. обележено је да је г. Гавра Миладиновић из Чалме скупио ф. 91 овде пак означујемо имена г.г. прилежника. Г Г. ђенадије Поповић игуман шишатовачки 10 ф. Јован Максимовић парох черевићки 3 ф. Стеван Вукосављевић парох манђелошки 3 ф Атанасије Митровић општински судац из Черевића 2 ф. Игњат Тот лечник из Ердевика 2 ф. Гавра Јанковић општински судац из Чанме 2 ф. Ђура Николајевић опћ. благајник из Чалме 2 ф. Гавра Миладиновић бележник из Чалме 2 ф. Араницки парох из Ердевика 1 ф. Тодор ћирић парох лежимирски 1 ф. Александар Николић парох дивошки 1 ф. Коста Јовановић учитељ из Гргуреваца 1 ф. Јован Ивановић ревизор у миру из Митровице 1 ф. Јован Раумановић поштар из Чалме 1 ф. Јован Цвеић чалмански учитељ 1 ф. Илија Пантелић учитељ лежимирски 1 ф. Евђеније Ковиљац парох чалмански 5 ф. Пантелемон Јеврић јеромонах из Шишатовца 2 ф Стеван Гроздић трговац из Манђелоса 10 ф. Милан Радосавкић дивошанин предао је од дивошана скупљену своту од 40 ф. Свега 91 ф.

У Чалми дне 1. (13.) маја 1877.

ГАВРА МИЛАДИНОВИЋ,
бележник.

ЈАВНА ЗАХВАЛА И ОПРОШТАЈ.

Полазећи на наше ново определење за свету своју дужност сматрамо изјавити нашу најтоплију захвалност како управи српског народног позоришта, које је о нама као прави отац о деци својој бригу водила, а тако и свима знанцима и пријатељима, који се нас за време нашег петогодишњег бавлења код нар. позоришта увек с љубављу и пријатељством предусретали.

Пратајући се морамо уједно изјавити, да ће нам увек драга бити успомена на време, које смо у средини српског народа провели као чланови српске народне позоришне дружине.

У Новом Саду 4. јуна 1877.

Шандор Сајевић и Ј. Сајевићка.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

ЗА ИСПИТЕ ШКОЛСКЕ.

Сад баш из штампе изађе:

ДАН И НОЋ
ДАР ДОБРОЈ ДЕЦИ.

о испитима и т. д.

ОД ЧИКА СТЕВЕ

8⁰ — стр. 80. (5 табака) и

с двадесет слика

(и разашиље се претплатницима и предбројницима.)

Славним црквено-школским одборима, управитељима и учитељима српских народних основних школа — ко се још није претплатио, или иначе који п. т. одбор и др. до сад не наручио а хтео би — молимо, да што пре то учини, како би нам се тим експедиција олакшала.

Цена је књизи 25 новч. П. Т. учитељима, школским одборима и другим даривачима о испитима школске деце, на свако 10 комади дајемо по 2 на дар.

Књижарима обични рабат.

Наручбине извршићемо тачно одмах; за готов новац, или наплати на пошти.

У Новом Саду, јуна 1877.

Српска књижара браће М. Поповића.

Књижевна објава.

Овим стављамо срп. читалачкој публици до знања, да је књига:

„СРПСКО-ТУРСКИ РАТ“

изишла из штампе и да се за 30 нов. може наручити код **Косте Лере трговца у Вршцу.**

ИЗДАВАОЦИ.

На знање.

На многа она распитивања, шта је са мојим „вел. пасхалником“, кога у мом „законику“ авизирах, одговарам свакоме, да ми је сватјајши синод исти ради пречишћења и по критици поправљена вратио, те тако прописаног, да сам пре десетак дана преко преузвишеног господина мог дијецезана свјатјејшем синоду натраг послао. Изглед је дакле да ће света угледати, кад, то ће од свјатјајшег синода зависити.

Гаврил Бољарић
паро .

На српске родољубе.

Од г. Мите Нешића срп. учитеља из Костајнице добили смо писмо, у ком нас позива, да се са молбом обратимо на наше родољубе, како би исти коју крајцару жртвовали, да би се за тај новац што више књига „српско-турски рат“ купиле, па да се међ босанске бегунце разделе. Уједно нам г. Нешић обзнањује, да је он скупио 6 ф. 30 н. на поменуту циљ. Ми пак овим се радо одзиваво позиву брата Нешића и мислимо да је најбољи пут, ако се овде јавно у овом листу обратимо са молбом на наше родољубе, да учини све могуће за јадне Босанце.

Писмо брата Нешића пошасмо штов. уредништву „Заставе“ и оно се може из тога о свему уверити, а ми са наше стране дајемо 30 књига пребеглој браћи нашој.

Новац као и све наручбине ваља као и до сад слати на адресу: **Коста Лера трговац у Вршцу**

Вршац 6. јуна 1877. ИЗДАВАОЦИ.

НА ЗНАЊЕ.

Из Бачке. Прошле године, у неколико бројева „Заставе“ објављено је састраг са свим на крају, да се у „**српској народној задружној штампарији**“ у Новом Саду могу добити: **„нови матрикуларни табаци на прописаној хартији изрубрицирани и штампани,“** ценом 1 ф. 25 новчичића ав. вр. за једну књигу или 24 табака.

Да би се ова објава могла разумети, као што треба, нужно је да се путем штампе рекне која о тима новим матрикуларним табацима с тога, да аустро-угарско парохијално свештенство православне источне цркве увиди, на што му при овима матрикуларним табацима пазити ваља, као и шта оно при набављању ових изрубрицираних табака у обзир треба да узме.

Предзначени нови матрикуларни табаци штампани су на хартији, која се прави од кончаних крпа. Ове струке хартија, која је дурачна и нимало се не крза и не цепа, употребљује се по свим нашим државним дикастеријама, као и по свим окружним и среским државним уредима за оне документе, који за увек важност своју имају. И то тако бива по наредби највише државне наше власти. У ову струку докумената спадају и наше матрикуле црквене.

Оваки рубрицирани матрикуларни табаци најпре су штампани у Карловци, у време патријарха Рајачића под калуђером Чокором, који тада у штампарији тамошњој управитељ беше, али по несрећи нашој штампани су исти табаци на хартији **машинској**, која се готови од крпа памучних и која се јако крха и цепа, и нимало дурачна није. Што је то тада у Карловци тако урађено, рекао бих да ће томе главни узрок бити тај, што то разумевали нису они, који су тим послом управљали.

Табаци ти на машинској хартији за матрикуле црквене штампани поплавили су Срем, Славонију и Банат, а можда и Хрватску. Кад беше наређено, да се рубрициране матрикуле и у Бачкој дијецези имају увести; тада су по несрећи и у Новом Саду, штампали такове табаке на хартији машинској, што су сви пароси из протопопијата новосадског, жабаљског и сегединског за своју потребу узели а само је једини протопопијат сомборски 1867. године дао за своју потребу наштампати те табаке на хартији од кончаних крпа, која се зове Median Dios Györi.

Што се с новчићем једним или с два оваки табак на машинској хартији може јефтиније добити и купити, него ли табак такав од кончаних крпа, на то нико не треба да се обзире, особито кад се помисли на ту околност, да такови документи за увек важе.

Шта више ја бих рекао, да би требало по оним местима, у којима се и сад у животу налази парох, који је те матрикуле своје на машинској хартији све до данас водио, да исти парох не пожали труда свога, па да све такове матрикуле своје зе цркву на ново препише; и то само на хартији, која је из кончаних крпа направљена и изготовљена.

Српска народна задружна штампарија
у Новом Саду.

Ожалошћени родитељи почившег

ДУШАНА МАРКОВИЋА

УЧИТЕЉА,

јављају својим поштованим пријатељима, да ће му се 11. јуна око 11 сати у св. успенској цркви полгодишњи парастос обдржавати.

Курз бечке берзе 9. (21.) јуна.

5% металици	59.80
5% народног зајма	65.40
Државни зајам од 1860 г.	110.75
Акције банчине	780—
Кредитне акције	138 70
Лондон	126 90
Угарске разтеретнице	73.—
Темишварске разтеретнице	72.—
Ердељске разтеретнице	71.50
Хрватско-славонске разтеретнице	—.—
ребро	111.70
Ц кр. дукати	5.99
Наполеондори	10 15
Немачке марке	62.40

ОГЛАСИ.

Мешовита трговина
ПЕТРА КОСТИЋА
из Ердевика
потребује једног од млађих спомоћника који одма ступити може. 1—2

НАТЈЕЧАЈ.

Код градског поглаварства у Карловци (сремски) попунити ће се 1. Августа место дневничара.

Са овим местом скопчана је дневница од 80 н.

Натјецатељи имају својеручно писане молбе најкашње до 15. јула овом градском поглаварству поднети, у ком ће доказати имати, да су у канцеларијским пословима а тако исто у српско-хрватском и немачком језику вешти.

Од вештине, дарљивости и безприкорног владања зависиће стално намештење и повишење дијурне.

У Карловци 4. јуна 1877.

РИСТИЋ, бележник. 1—3 КРЕНАЈЗ, велики бележник.

СТЕЧАЈ.

На упразњену учитељску штацију у Чоки (у банату) отворен је за учитеља стечај, са платом од 140 ф. а. вред. у готовом новцу 20 пож. жита 20 пож. јечма или кукуруза 3 ланца кат. ораће добре земље при погребу за опело велико у цркви 1 фор. изван те 50 новч. а при малом опелу 20 новч. ако је гди позван, и слободан стан са опремама и са баштом од 200 □ фати, учевније језик српски од части немац и мађарски.

Учитељ је дужан при сваком богослужењу у цркви појати у појању децу учити и перовођа општине црк. школ. бити.

Препаранди који се за то осећају нек се са својим доказима и молбама као и појањем боље лично овом школском одбору најдаље до 1-вог августа о. г. пријаве.

Из седница школ. одбора у Чоки држане 1877.

ГЕРАСИМ ТЕОДОРОВИЋ,
2—3 шк. од. председник.

ОБЗНАНА.

Подписати имадем на продају 1875. и 1876. год. Здраво добра црна вина, и угасита шиљера, 1500 акова — такођер и Аусбруха и лихт шиљера и бела вина 100 акова здраво стара, ко би требати мого нека се на подписатог обрати.

2—3 СВЕТОЗАР ШУМАНОВИЋ.

ЗА ОВОГОДИШЊУ ЖЕТВУ

препоручујемо својим дојакошњим п. т. купцима и осталој пошт. публици, да смо и ове године набавили **у великом избору: ВИЛА** сваке врсте **ЛОПАТА** житних и хлебних, **КОСИШТА, КОЛИЦА, КАТРАНА** и **МЕТАЛА** а сваку ове врсте робе дајемо по најумеренијој цени.

У Новом Саду, пред жетву 1877.

Браћа М. Поповићи,
2—3 „код црвене руже.“

Мануфактурна трговина
ГАВРЕ Ј. ПОЛИТА
у Новом Саду 2—3

потребује једног од вештијег спомоћника, исти мора добро српски, немачки и мађарски говорити.

ХИЉАДАМА ГОСПОЂА

признаваше, да је **ненадмашено средство за лепшање коже на лицу** и неокодљиво, ова

званично испитана

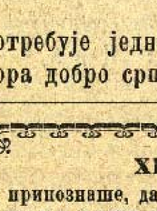

РАВИСАНТА

Д-РА ЛЕЖО-А У ПАРИЗУ.

Ово, у свету на гласу средство за чишћење коже на лицу, чини на мах лице **нежним, свежим**; чисти, глаже и подмлађује кожу, издаје образима нежну боју, чини их меким и еластичким; **уништи за свагда** бубуљице, пеге, флеке, црвен лица и поса, **чува лице од оштра ваздуха**, и најпосле, да не треба рајспулвера, па ни икаквог белила и руменила.

ЦЕНА је: **1 велика стаклена кутија ф. 2 50,** 1 пола кут. 1.50.

Главно и распошиљачко стовариште је код Х. ШВАРЦА, у Буда-Пешти. Марија-Валерија-улица бр. 9.

У Панчеву праве код г. **В. Х. Графа**, апотекара.
„ **Београду** „ „ „ **Јована Дилбера.**
„ **Земуну** „ „ „ **Карла Трешчика.**
5—10

РАТ НА ИСТОКУ

којега су последице, да је наш извоз у доње дунавске пределе сасвим прекинут, принуђени смо да нашу

творницу кинеског сребра

сасма напуштамо те и наше велико стовариште изврсних производа од кинеског сребра испод производне цене продавати.

За углед нека служи овај извор из великог ценовника, кога ми на захтевање franco шиљемо.

Спуштене цене.

	пре	сада		пре	сада
6 кашика за каву	3.50	1.50	1 кутија за масло	5.—	2.—
6 кашика за јело	7.50	2.80	2 чирака	8.—	3.—
6 ножева	7.50	2.80	6 подметача за нож.	5.—	2.70
6 виљушака	7.50	2 80	1 машице за шећер	2.50	1.—
1 вел. каш. за супу	5·—	2.30	6 дезерт-ножева	6,—	2.50
1 вел. к. за млеко	3.50	1 50	6 дезерт-виљушака	6.—	2.50
1 кутија за шећер	14.—	8,—			

Најновије гарнитуре маншети-дугмета по 1 ф. — са машином, запушача од јагњеде са животињским главама по 40 н.

После изврсни служавника, ибрика за каву тој, намештај за сто, чирака с три крака, посипача за шећер, сервиз за јаја, чачкалице за шећер, гарнитуре за сирће и зејтин и још више други ствари по тако исто чудновато умереној цени.

Особито напоменути ваља

6 кашика за јело
6 виљушака
6 ножева
6 кашика за каву
} сва 24 комада заједно у елегантној кутији 24 ф. сада 10.—

То исто од британског сребра сва 24 комада у елегантној кутији само 7 ф. — 2—6

Наручбине са стране извршују се у наточ одма и савестно.

Адреса: **E. Preis**, Wien, Rothenthurmstrasse Nr. 16.

Помодна и мануфактурна трговина
ЈОЗЕФА ШТРАУБА
у Земуну 3—3

потребује једног практиканта и једног шегрта.

ОБЈАВА.

Међународна изложба робе у Бечу продаје због разрешења следећу робу уз врло јефтину цену

од само **5 фор. 65 нов.** и то:

1 изврстан добро идући прецизни сат са позлаћеним ланцем, за тачност се јамчи.
2 права јап. вазна за цвеће са најфинијим малерајом, украс за сваку дворану.
1 врло леп албум за фотографије богато позлаћен.
1 пар фин. источних папуча са нераздеривим ђоном, за мушке и женске.
1 лепо звонце за сто од новог злата.
1 подпуна јап. гарнитура за пушење има свега, што сад један пушач треба.
2 мале уљене слике; копије славних сликара, врло леп оквир.
1 музикални предмет, на ком се сваки најлепши комад свирати може.
1 подпун мали сервиз од порцелана за 6 особа, за поклон врло удесно.
2 главе значаја, једна са свим нова оригинална шала.
1 лепа, викторија-карта са вишебојним уметним везом.
6 изсрсни цес. кр. повл. кашика вел,
6 „ „ „ „ кашика за каву.
6 јап. тањирића најбоље каквоће.
6 ком. др. Дипонта здравственог сапуна. Свега 38 ком.

Сви овде 38 комада коштају укупно уз солидну овршбу

само 5. фор. 65 н.

Атреса **Internationale Waaren-Austellung**
Wien Burgring 3.

Наручбине са стране обављају се тачно поштанским поузећем. 3—7

Примедба. Пошто се изложба наскоро свршава, то нека се изволу наручбине са стране што скорије приносити.

РАДИ РАТА

морадоше велике пошиљке рубља на исток изостати, присиљена је

творница рубља за опрему невеста
од
А. Штрауса у Бечу, Rothenthurmstrasse 21.

све преостале мање и веће пошиљке, као: мушког, женског и дечијег рубља, платна, цепни марама, чаршава, и т. д. само да се велико стовариште што брже разпача, уз следеће веома јеатине цене разпродати.

У место два само једну форинту.

	пре	сада
1 гаће	ф. 1.50	—.75
12 енгл. марама од батиста са бојадисаним крајевима и порубљени	ф 2.—	1.—
1 мушка кошуља од ширтинга глатка или пашивених прсију	ф. 2.—	1.—
1 бојадисана кошуља најновији крој	ф. 2.—	1.—
1 енглеска трико-кошуља или гаће, бела, или бојадисана	ф 2.—	1.—
6 фини марама од батиста са бојадисаним крајевима и порубљени	ф. 2.—	1.—
6 најновији троструки огрлица	ф. 2.—	1.—
1 шлинг. женска кошуља од ширтинга	ф. 2.—	1.—
1 елегантне женске гаћице порубљене и искићене	ф. 2.—	1.—
1 најфинији порубљ. корзет од ширтинга	ф. 2.—	1.—
6 зајемчени марама од платна	ф. 2.—	1.—
1 платнене гаће	ф. 2.—	1.—
1 бојадисана кошуља од кретона	ф. 3.—	1.50
1 бела мушка кошуља, глатка на прсима	ф. 3.—	1.50
1 богато искићена женска кошуља	ф. 3.—	1.50
1 фино везене женске гаћице, укусно израђене	ф. 3.—	1.50
1 доњна женска сукња од ширтинга најбољег кроја	ф. 3.—	1.50
1 мушке гаће од румбургерског платна	ф. 3.—	1.50
1 енглеска оксфорд-кошуља, најновија мустра	ф. 4.—	2.—
1 мушка кошуља од румбургерског платна са нашивеним прсима	ф. 4.—	2.—
1 врло фина кошуља за балове, руком везена најновијег кроја	ф. 4.—	2.—
6 пари фини енглески наруквица	ф. 4.—	2.—
1 фино везена кошуља, богато искићена	ф. 4.—	2.—
1 елег. француски корзет са везом	ф. 4.—	2.—
1 доњна жен. сукња са богатим пакитом	ф. 4.—	2.—
1 женске гаћице, од најбољег порхета глатке и богато удешене	ф. 1.—	1.25 1.50
1 сукња од најбољег порхета, глатка и богато урешена	ф. 1.50	2.— 2,50
1 корзет од предена порхета, глатак и богато искићен	ф. 1.25	1.50 2.—
1 најфинија мука кошуља од румбургера, глатка или са порубчићима	ф. 2.50	3.— 3.50 4.—
1 најфинија мушка кошуља од румбургера разно везена	ф. 3.50	4.— 4.50 5.—
1 женска кош. од платна глатка	ф. 1.50	2.— 2.50 3.—
1 женска кош. од платна фино везена	ф. 2.50	3.— 3.50 4.—
1 ком. порх. финог 30 рифи	ф. 7.50	8.— 9.— 10.— 11.—
6 чаршава, ширина 8/4 без шва		ф. 9.— 10.—
6 чаршава најфинији, ширина 8/4 без шва од чистог платна	ф. 13,50	14.50 16,50
1 столна оправа за 6 особа од цвилиха и дамаста	ф. 3,—	3.50 4.— 4.50 5.50
1 столна оправа за 12 особа од цвилиха и дамаста	ф. 8,50	10.— 11.— 12.— 14.—
1 комад домаћег платна 30 рифи, ширина 4/4	ф. 5,50	6.50 7.50 8.—
1 комад креас-платна 46 рифи ширина 5/4	ф. 16.—	17.— 18.— 18.50
1 ком. ирлендера или холендера 50 рифи, ширина 5/4	ф. 18.—	19.— 20.— 22.— 24.— 27.— 30.—
1 комад румбургерског платна 54 рифи, ширина 5/4	ф. 24.—	27.— 30.— 33.— 36.— 40.— до 60.—
12 пешкира од цвилиха или дамаста	ф. 3.—	3.50 4.— 5.— 6.— 7.— 8.—

Ко купи најмање за 50 ф. добија **БАДАВА: 1 столну оправу за шест особа од дамаста или 24 цепне мараме.** 20—30

Писмене наручбине обављају се уз приложену своту или пошт. подузећем најбрже и најсавесније. Ценовници и погодбе за опрему невеста шаљу се бадава.

Наручбине уз приложене новце или подузеће одправља **творница рубља за опрему невеста** од А. ШТРАУСА У БЕЧУ (A. Strauss, Wien Rothenthurmstrasse 21)

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.